

การพัฒนาแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

THE DEVELOPMENT OF SUPERVISORY MODEL TO CREATE TEACHER PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY IN THE NORTH EASTERN AREA

วันทนา สมภักดี

Wanthana Somphakdee

บุญชม ศรีสะอาด

Boonchom Srisa-ard

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: koraenterpriseltd@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู 2) เพื่อพัฒนาแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัย 3 ระยะคือ การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู การพัฒนาแบบการนิเทศและการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศ กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 760 คน และระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 45 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสร้างความสัมพันธ์ และการประเมินสู่การพัฒนา และผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ การปฏิบัติ การวางแผน และการประเมินสู่การพัฒนา 2) รูปแบบการนิเทศ ประกอบด้วย 1) การสร้างความสัมพันธ์ 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติ และ 4) การประเมินสู่การพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม

2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร และ 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน 3) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศผู้เข้าร่วมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศที่พัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ครุมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศ, การนิเทศ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) to study current and desirable situations of supervision to create teacher professional learning community, 2) to develop a model of supervision to create teacher professional learning community and 3) to assess the effectiveness of using the model of supervision to create teacher professional learning community. This research study uses research method research and development. Conducted research in 3 phases: study current and desirable situations of supervision to create teacher professional learning community, develop a model of supervision and assess the effectiveness of using the model of supervision. The sample of the study was 760 consisted and the third phase consisted of 45 administrators and teachers. The results of the study revealed that 1. The results of the study current of supervision situations rated in more level and when considering each component at a high level in all components including of planning, action, making relationship, and evaluation for enhancing and the overall of the desirable situations rated in the most level and when considering each component will be the highest level of all elements including making relationship, action, planning and evaluation for enhancing 2. The results of the development a supervisory model shown that there were 4 elements comprised of 1) making relationship, 2) planning, 3) action and 4) evaluation for enhancing. The processes of teacher professional learning community consisted of 1) co-vision, 2) team working, 3) leadership, 4) learning for professional development, 5) friendship community and 6) structure of community supports. The appropriateness, the possibility and the benefits of the supervisory model was rated and shown in the most level. 3. The results of using the model of supervision, the participants had knowledge an understanding of supervision developed through the assessment criteria for

everyone to create teacher professional learning community rated in the most level.

Keywords: Supervisory Pattern, Supervision, Teacher Professional Learning Community

บทนำ

การจัดการศึกษาทุกระดับสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนต้องประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนด เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับนั้น ๆ โดยสถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร ไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร มีการกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ทุกระดับมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน คือ ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Office of the Education Council, 2017) ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องจัดทำหลักสูตรของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด (Phrapalad Somchai Payogo, 2020) ความเปลี่ยนแปลงทางบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเป็นพลวัตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรทุกองค์กรจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสภาพการณ์อย่างต่อเนื่อง เฉกเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาโดยรัฐได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้มีการมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ฯลฯ ในบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ภายใต้สังคมแห่งปัญญา (Wisdom-Based Society) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Lifelong Learning Society) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive Learning Environment) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

วิชาชีพครูถือเป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นวิชาชีพที่ใช้วิธีการแห่งปัญญาและมีลักษณะเฉพาะด้านในการให้บริการแก่สังคมที่ต่างจากวิชาชีพอื่น ต้องผ่านการศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษา มาอย่างดีและมีการกำหนดมาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเพื่อควบคุมความประพฤติ มาตรฐาน และ คุณภาพในการประกอบวิชาชีพมีเอกลักษณ์และเสรีภาพทางวิชาชีพที่จะแสดงความคิดเห็นอันเป็น คุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ “ครู” นับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา เป็นด้านหน้าในการพัฒนาคุณภาพประชากรของชาติให้มี

ศักยภาพ มีความสามารถในการแข่งขันใน เวทีนานาชาติ โดยเฉพาะการก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ในการพัฒนาวิชาชีพครูนั้น บทบาทที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู คือ การนิเทศการศึกษา ซึ่ง กริกแมนและคณะ (Glickman, C. D. et al., 2010) ได้กล่าว การพัฒนาวิชาชีพเป็นหนึ่งภารกิจที่สำคัญของการนิเทศและพัฒนาทางการศึกษา เนื่องจากบทบาทของการนิเทศเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา ทั้งผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศที่อยู่ภายนอกโรงเรียนหรือศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศ หรือครูที่นิเทศกันเองภายในโรงเรียน (ผู้นิเทศภายใน) ที่มาปฏิบัติงานร่วมมือกันทำงานด้านการศึกษา ให้คำชี้แนะ ส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้น ติดตาม เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ให้บรรลุจุดหมายที่วางไว้ หรือเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคุณภาพครูอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนได้สำเร็จ โดยเฉพาะการนิเทศในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในการปฏิรูปการศึกษา (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2559) ที่ได้ให้ความสำคัญว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูได้รับการฝึกฝนทั้งทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของตนเองอยู่ตลอดเวลา ผู้ทำหน้าที่นิเทศหรือศึกษานิเทศก์ต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาและเมื่อครูได้ร่วมกันทำงานเป็นทีมก็ยิ่งการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้นิเทศจะต้องให้การช่วยเหลือครูโดยตรง มุ่งให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นซึ่งพฤติกรรมของครูย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน หากครูได้แสดงถึงความรู้ความสามารถและพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้วคุณภาพของนักเรียนก็จะดีควบคู่กันไปด้วย เพราะจุดหมายของการนิเทศการศึกษาเป็นไปเพื่อช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมดีในที่สุด (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2552) ซึ่งการนิเทศการศึกษามีกระบวนการนิเทศตั้งอยู่บนหลักการของประชาธิปไตย เคารพซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมและร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นด้วยทักษะและความสามารถของศึกษานิเทศก์ผู้ทำงานร่วมกับครู ตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ศึกษานิเทศก์นำมาใช้ในการนิเทศการศึกษา (ธิดา ชันดาวงศ์ และคณะ, 2557) การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนของครู สิ่งแวดล้อมและนักเรียนในขณะที่เรียน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในตัวครูและนักเรียน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นขอบเขตของการนิเทศการศึกษาทั้งสิ้น (Glickman, C. D. et

al., 2010) ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมีความสำคัญ กล่าวคือ เป็นกลยุทธ์ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ หลายพื้นที่ได้นำแนวทางของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยเฉพาะช่วงแห่งการปฏิรูปการศึกษาของแต่ละประเทศ หรือช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นปัจจัยและเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มครู นักการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ (DuFour, R., et al., 2006) ที่ได้นำกลยุทธ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนดำเนินการจนเกิดผลที่น่าพึงพอใจ แต่จากสภาพปัจจุบัน ปัญหาการนิเทศในประเทศไทย พบว่า ในส่วนของผู้นิเทศภายนอกหรือศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีความขาดแคลนศึกษานิเทศก์ ต่อกรอบอัตรากำลังการนิเทศการศึกษา ภารกิจของศึกษานิเทศก์มีจำนวนมากทำให้ไม่สามารถนิเทศครูในชั้นเรียนได้ทั่วถึง เฉลี่ยเพียง 1 - 2 ครั้ง/ปี/เรื่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่ได้สนับสนุนการนิเทศการเรียนการสอน ขาดการส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยการปฏิบัติงานการนิเทศ ปัจจัยทางการบริหารไม่เอื้อต่อการนิเทศ นโยบายและแนวทางการนิเทศไม่ชัดเจน รวมทั้งยังขาดศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญในการนิเทศการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนการนิเทศการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) และนอกจากนี้เมื่อพิจารณาการนิเทศภายในโรงเรียนก็พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนยังไม่เข้มแข็ง จากรายงานข้อมูลของการประเมินคุณภาพภายนอกพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งละเลยการนิเทศภายใน และบางแห่งไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ขาดการแนะนำช่วยเหลือให้การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนิเทศในชั้นเรียนที่เป็นหัวใจในการปฏิรูปการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องนิเทศครู หรือ ครูเป็นผู้นิเทศกันเอง ภายใต้การปฏิบัติงานร่วมกันจนเกิดการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ เป็นวงจรการปฏิบัติงานที่เกิดในชั้นเรียน หรือโรงเรียน ก่อให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (เรวณี ชัยเขวรัตน์, 2559)

ปัจจุบันมีการนำกระบวนการ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เข้ามาดำเนินการในสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้แก่ นักศึกษาครู ซึ่งการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความหมายเช่นเดียวกับชุมชนการปฏิบัติหน้าที่ของครูนั่นเอง หรือ Community of Practice (CoP) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการรวมตัวกันของครูเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำหน้าที่ครูนั่นเอง โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกันคือพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ กระบวนการ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทำให้ครูได้ทบทวนการปฏิบัติงานของตนเองทบทวนบทบาทหน้าที่ความเป็นครู หรือทบทวนสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของตนเองว่าเป็นอย่างไร

(วิจารณ์ พานิช, 2555) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนอีกประการหนึ่งที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ร่วมกันของผู้บริหารและครูในการขับเคลื่อนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะอย่างยั่งยืน เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและเพิ่มคุณภาพของครู (Battersby, S, 2015) และการนำเอากระบวนการการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มาดำเนินการในโรงเรียนเพื่อให้ครูได้ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาการรับรู้ความสามารถด้านการสอนของครูและเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (Battersby, S, 2015)

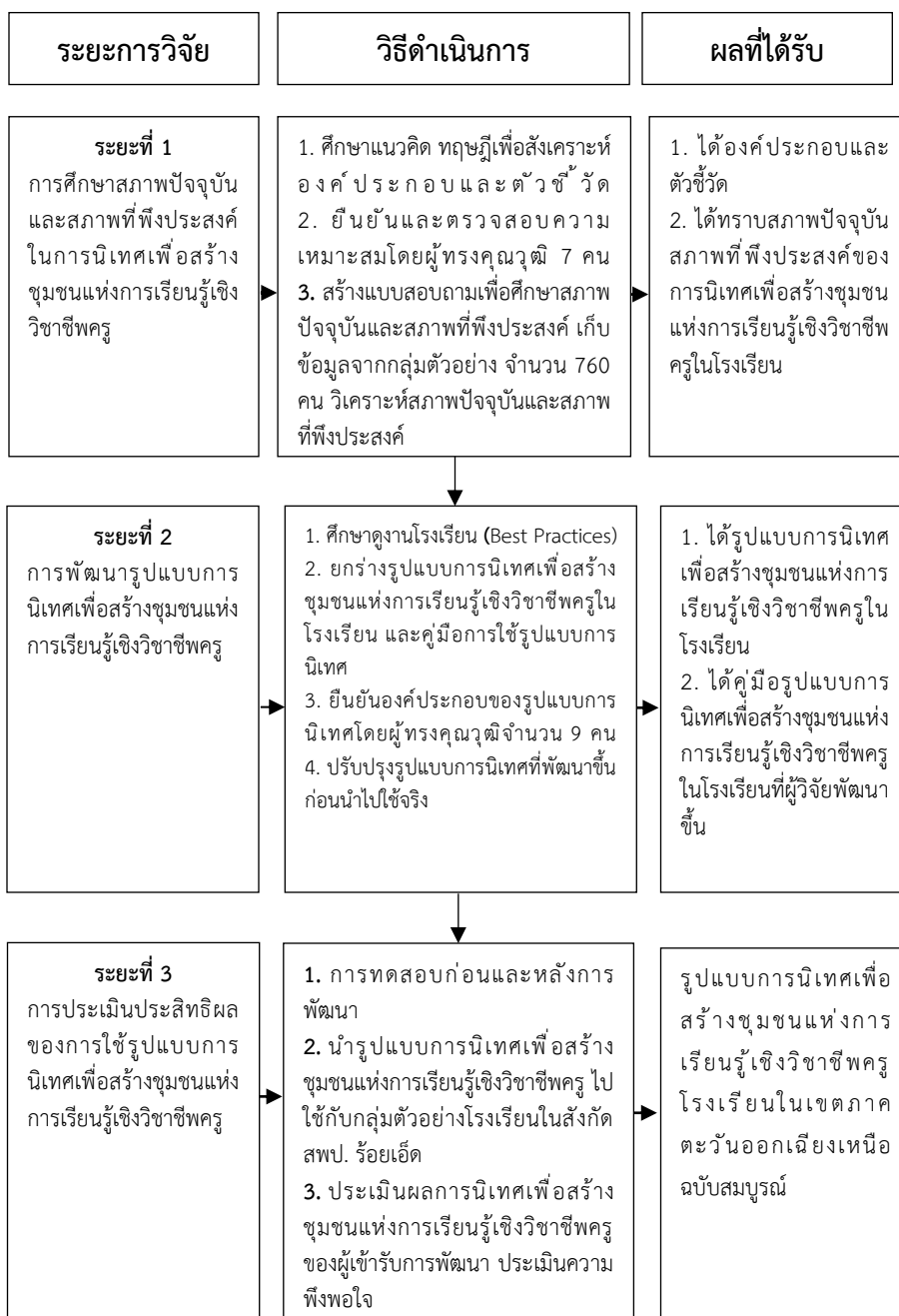
จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อส่งเสริมให้ครูพัฒนาเทคนิคกระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. การดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู

1.2 ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์จากข้อ 1.1 มาตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมโดยคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา มีคุณสมบัติเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา มีคุณสมบัติเคยเป็นศึกษานิเทศก์ เป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานของรัฐ ในด้านการนิเทศการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ หรือการจัดการความรู้ (KM) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางการศึกษา ที่มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู มาใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนใน โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 30,717 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู โดยแบ่งจากโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา จำนวน 760 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W, 1970) ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจรายการ (Check List) สอบถามสภาพทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ

พบว่า มีค่าความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ระหว่าง 0.60 - 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ หาค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) โดยค่าที่ยอมรับได้ต้องมากกว่า 0.80 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.83 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.87

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. การดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครู เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำเอาข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ได้จาก ระยะที่ 1 และการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำการร่างรูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู

1.3 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็นชอบแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นนักวิชาการที่มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก และเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และเป็นผู้ปฏิบัติการนิเทศที่เป็นศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือครูผู้สอน วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญหรือการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 27 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู 3 โรงเรียน โดยคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น ประกอบด้วย โรงเรียนวัดถนนกะเพรา จังหวัดระยอง โรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ จังหวัดขอนแก่น โรงเรียนหนองโตง (สุรวิทยาคม) จังหวัดสุรินทร์ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โดยเป็น

อาจารย์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างขึ้นตามกรอบข้อมูลที่ต้องการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นชุดคำถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการวิเคราะห์ความ สอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่า มีค่าความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ระหว่าง 0.80 - 1.00

3.2 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบ ประเมินความเหมาะสมและสร้างแบบประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship : R) 2) การวางแผน (Planning : P) 3) การ ปฏิบัติการ (Action : A) 4) การประเมินสู่การพัฒนา (Development from Assessment : D) เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตรวจสอบคุณภาพโดย ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่า มีค่าความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ระหว่าง 0.60 - 1.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการ เรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. การดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์

1.2 ผู้วิจัยประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชน แห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านมะอึ โรงเรียนบ้านบากหนองแดงและ โรงเรียนบ้านนาโพธิ์ จำนวน 45 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความรู้และสร้างแบบประเมินความรู้ในลักษณะข้อสอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่า มีค่าความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ระหว่าง 0.80 - 1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ เพื่อวิเคราะห์ค่าความยากง่ายรายข้อ โดยแบบประเมินความรู้มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.27- 0.73 ผู้วิจัยเลือกใช้จำนวน 20 ข้อ จาก 30 ข้อ จากนั้นนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Cronbach's Alpha) โดยแบบประเมินความรู้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

3.2 แบบประเมินระดับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม ทีมร่วมแรงร่วมใจ ภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร โครงสร้างสนับสนุนชุมชน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่า มีค่าความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ระหว่าง 0.80 - 1.00

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจและสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เนื้อหาและเอกสาร กิจกรรมการพัฒนา และผลที่ได้จากการเข้าร่วมพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่า มีค่าความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ระหว่าง 0.80 - 1.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินระดับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วมพัฒนารูปแบบ และการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมพัฒนารูปแบบ โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย ค่าความเชื่อมั่น และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยวิธีการวิเคราะห์ t - test (Dependent Samples t - test)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$) พิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผน และการปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.63$) รองลงมา ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ ($\bar{x} = 3.58$) และการประเมินสู่การพัฒนา ($\bar{x} = 3.57$) และสภาพปัจจุบันในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$) พิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) ($\bar{x} = 3.51$) รองลงมาได้แก่ ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) ($\bar{x} = 3.50$) และวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) และชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) ($\bar{x} = 3.49$) (ค่าเฉลี่ยเท่ากัน)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) พิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.78$) รองลงมาได้แก่ การปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.69$) และการวางแผน และประเมินสู่การพัฒนา ($\bar{x} = 4.68$) (ค่าเฉลี่ยเท่ากัน) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$) พิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure) ($\bar{x} = 4.75$) รองลงมาได้แก่ ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) ($\bar{x} = 4.71$) และวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ($\bar{x} = 4.70$)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship : R) 2) การวางแผน (Planning : P) 3) การปฏิบัติ (Action : A) และ 4) ประเมินสู่การพัฒนา (Development from Assessment : D) และมีกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน คือ 1) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) 3) ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) 4) การเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) 5) ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) และ 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) และผลการประเมินเพื่อตรวจสอบยืนยันรูปแบบการนิเทศมีความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.65$) และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู

พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และเอกสารประกอบคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้เข้าร่วมพัฒนามีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนผู้ร่วมพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ซึ่งมีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา กำหนดปฏิทินการนิเทศร่วมกันและกำหนดบทบาทหน้าที่ได้ตามความเหมาะสมและภาระงาน และทีมนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนได้รูปแบบการนิเทศ ซึ่งเป็นแนวทางให้ครูนำไปใช้เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น มีการสร้างความสัมพันธ์ทางการนิเทศระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู ในกระบวนการนิเทศการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิคการนิเทศการสอนเป็นปัจจัยหลักบนพื้นฐานของสัมพันธ์ภาพแห่งการร่วมคิด ร่วมทำ ฟังพา ช่วยเหลือ ยอมรับซึ่งกันและกันให้เกียรติและจริงใจต่อกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้สอน เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะวิชาชีพ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับผลงานของ ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวรี ผลพันธิน ที่กล่าวว่า การนำสาระสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันช่วยทำให้เห็นลักษณะของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ และมีการนำสาระสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ช่วยให้ได้แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากงานที่ปฏิบัติอยู่ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกคนจะต้องนำความรู้และประสบการณ์ของตนเองที่มีความแตกต่างกันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ การคิดอย่างเป็นระบบ และการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมีการตัดสินใจร่วมกันและรับผิดชอบผลจากการปฏิบัติร่วมกัน (ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวรี ผลพันธิน, 2559) สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูว่าสามารถดำเนินการได้โดยส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพให้ครูทำงานและเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจากการลงมือปฏิบัติ (Blacklock, P. J, 2009) ส่งผลให้สภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

เรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาถ เคนโพธิ์ ได้ศึกษาการพัฒนาแบบแผนการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (อนงค์นาถ เคนโพธิ์, 2562)

2. ผลการพัฒนาแบบแผนการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า แบบแผนการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีแบบแผนการนิเทศ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.70) มีองค์ประกอบของการนิเทศ ได้แก่ 1) ขั้นการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship : R) 2) ขั้นการวางแผน (Planning : P) 3) ขั้นการปฏิบัติการ (Action : A) และ 4) ขั้นการประเมินสู่การพัฒนา (Development from Assessment : D) นำผลที่ได้จากการดำเนินการตามรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) 3) ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) 5) ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) และ 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure) มีการนำกระบวนการนิเทศลงสู่การปฏิบัติจริง การสะท้อนผลหลังการนิเทศ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความพึงพอใจต่อเงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ มีแผนการนิเทศที่ชัดเจน เหมาะสม ครูผู้นิเทศมีความมั่นใจการดำเนินกานิเทศด้วยเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบแผนการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โดยการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบรูปแบบการนิเทศ รวมทั้งการพิจารณาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการนิเทศให้มีความถูกต้อง เหมาะสมตามกรอบแนวคิดการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภณทิรา สุภารัตน์ ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การมีส่วนร่วม 3) การนิเทศ 4) การใช้เทคโนโลยี และ 5) การประเมินผล และรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ได้ (ภณทิรา สุภารัตน์, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพงษ์ เทียมวงศ์ ได้ศึกษาการพัฒนาแบบแผนการจัดการความรู้ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก (วีระพงษ์ เทียมวงศ์, 2563)

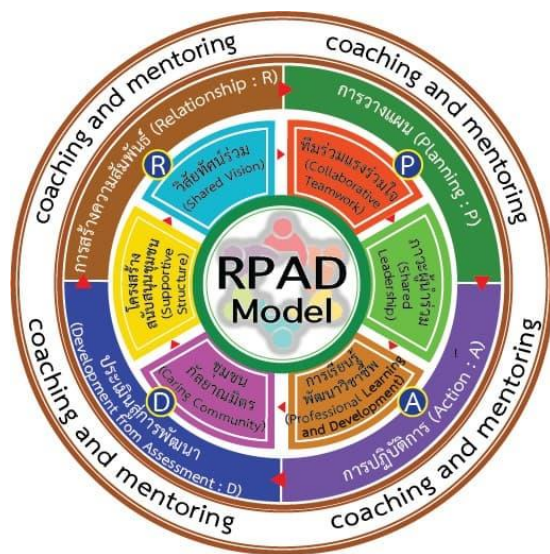
3. ผลการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้นิเทศและผู้สอนมีสมรรถนะในการนิเทศและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูภาพรวมสูงขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจาก รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการสนับสนุน ชี้แนะสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยง ภายใต้วัฒนธรรมองค์กรแห่งความช่วยเหลือเกื้อกูลและศรัทธาซึ่งกันและกัน และการได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนทางด้านการศึกษา ส่งผลให้ครูผู้รับการนิเทศมีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ พัฒนาวิชาชีพ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ดีขึ้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนจากวิธีการแบบเดิมไปสู่วิธีการใหม่ ด้วยการชี้แนะหรือการให้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้นิเทศ ซึ่งวัชรรา เล่าเรียนดี กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการในการสร้างความเข้าใจของบุคคลให้ถูกต้อง ตรงกัน ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศต้องอาศัยการสื่อสารที่ใช้ภาษา สามารถเข้าใจได้ดีทั้งสองฝ่าย การสื่อสารจึงเป็นพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน และการแสดงความคิดสร้างสรรค์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับ อธิศ ไชยศิริรินทร์ ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเหมาะสมผลเชิงทฤษฎีและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนความรู้หลังการพัฒนา มากกว่าก่อนการพัฒนา โดยมีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 9.57 และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก (อธิศ ไชยศิริรินทร์, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู เป็นการใช้รูปแบบการนิเทศที่มีความเฉพาะเจาะจง มุ่งพัฒนาการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ส่งเสริมให้ผู้สอนมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาทักษะ วิธีการสอน และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการมุ่งเน้นที่ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลายมีขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจน และการปรับประยุกต์ศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ มากมาย การพัฒนาทางวิชาชีพของครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลสะท้อนผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานนำไปสู่การยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นหัวใจ

หลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูจึงจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่สามารถช่วยสร้างครูเพื่อศิษย์ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู
โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปได้ว่า เมื่อเกิดกระบวนการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูเป็นฐานขับเคลื่อนเพื่อเชื่อมประสานแล้วจะยังผลมาสู่การนิเทศที่มีคุณภาพ ทำให้ครูมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีของผู้เรียน ที่ได้รับการเรียนรู้และพัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน อันเป็นปลายทางสูงสุดของการจัดการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูโรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจ และจัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน เพื่อปรับปรุงและการพัฒนาการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป 2) ผู้บริหารบริหารควรส่งเสริมปัจจัยความสำเร็จและลดปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการ เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับสมาชิกเครือข่ายครู เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นในการออกแบบ

และสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู มีการวางแผนการปฏิบัติการ การสะท้อนผลเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเน้นความหลากหลาย และทันสมัยของวิธีการส่งผลให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน และผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้ 1) ควรมีการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้กับครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ในระดับสถานศึกษาหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2) ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ รวมทั้งโรงเรียนในสังกัดอื่น หรือโรงเรียนที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างจากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้รูปแบบที่หลากหลาย สามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละบริบท 3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดอื่น เพื่อมีแนวทางและมีกลยุทธ์ไปปรับใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2559). ความสำคัญของโครงการพัฒนาการคิดขั้นสูงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อการพัฒนาประเทศ. ขอนแก่น: แอนนาเซ.
- ไชยยศ ไพบูลย์ศิริธรรม และยุวี ผลพันธิน. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยสำหรับ นักศึกษาครู: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตา ชันดาวงค์ และคณะ. (2557). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารราชพฤกษ์, 12(1), 45-53.
- ภัณฑิรา สุปการ. (2558). รูปแบบการบริหารการจัดการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2559). แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 10(1), 34-46.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2552). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ชการพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). การเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วีระพงษ์ เทียมวงศ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). รายงานการศึกษาสภาพการนิเทศ ปัญหา ความต้องการ และรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: เจ.เอ็น.ที.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). รายงานผลการศึกษา: สถานภาพการผลิตและพัฒนาคูในประเทไทย. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2561 จาก [http://backoffice.onec.go.th /uploads/Book/1442-file.pdf](http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1442-file.pdf)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2574. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อติศ ไชยศิรินทร์. (2562). รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). การพัฒนาชุดฝึกลีลามือเพื่อส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Battersby, S. (2015). The Culture of Professional Learning Communities and Connections to Improve Teacher Efficacy and Support Student Learning. Arts education policyreview, 116(3). 22–29.
- Blacklock, P. J. (2009). The Five Dimensions of Professional Learning Communities in Improving Exemplary Texas Elementary Schools: A Descriptive Study. Retrieved February 18, 2015, from <http://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc12084/>
- DuFour, R. et al. (2006). Learning by Doing. A Handbook for Professional Learning Communities at Work. Bloomington: Solution Tree Press.
- Glickman, C. D. et al. (2010). Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach (8th ed). Boston: Allyn and Bacon.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607- 610.